

*Владислав Возний,
студент 1 СТН курсу спеціальності 208 «Агроінженерія»
Науковий керівник: Мушеник Ірина Миколаївна,
канд. екон. наук, доцент кафедри математичних дисциплін,
інформатики і моделювання,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський*

РОЗВИТОК СИСТЕМИ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ В УКРАЇНІ

З розвитком людської цивілізації інформація змінювалася, змінювалися її розуміння, види, для забезпечення інформації винаходили та застосовували різноманітні засоби й методи, а тому зародження й розвиток системи захисту інформації в незалежній Україні (з 1991 р.) були б неможливими без надбання попередніх поколінь українських фахівців і державних утворень, до складу яких входили землі сучасної України. На сучасному етапі розвитку системи державної безпеки України актуальним є питання вивчення захисту інформації в Україні. Без усвідомлення надбання попередніх поколінь неможливо створити нову систему захисту інформації з обмеженим доступом, що спонукало нас дослідити етапи формування й розвитку в Україні системи такої складної й водночас настільки ж необхідної галузі [3].

В умовах інтеграції та гострої конкурентної боротьби проблема пріоритетів використання науково-технічних досягнень стає першочерговою. Для задоволення потреб сучасного суспільства виникає проблема інформаційного забезпечення всіх сфер діяльності людини, і як одна із найважливіших – надійний захист інформації. Особливої гостроти ця проблема набуває у зв'язку з масовою комп'ютеризацією, об'єднанням електронної техніки у комп'ютерні мережі та використання Інтернет.

Національне законодавство України не дає визначення терміна «система захисту інформації з обмеженим доступом», проте його розуміння опосередковано містяться в інших законодавчо сформульованих поняттях. Ці

поняття не є тотожними, однак дають нам змогу сформулювати власне розуміння системи захисту інформації з обмеженим доступом [1, с. 171].

Під системою технічного захисту інформації в частині 1 статті Закону України «Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України» розуміється сукупність суб'єктів, які провадять діяльність у сфері технічного захисту інформації, нормативно-правових документів, що регулюють їхню діяльність, а також матеріально-технічної бази в цій сфері [2].

На сучасному етапі серед основних реальних та потенційних загроз національній безпеці України в інформаційній сфері є розголошення інформації, яка становить державну та іншу, передбачену законом, таємницю, а також конфіденційної інформації, що є власністю держави або спрямована на забезпечення потреб та національних інтересів суспільства і держави.

Серед загроз, які можуть призвести до розголошення інформації, за своїми небезпечними наслідками особливе місце займають несанкціонований доступ до інформації, яка обробляється та циркулює на об'єктах інформаційної діяльності та в інформаційно-телекомунікаційних системах, а також витік інформації технічними каналами.

Саме з метою протидії зазначеним загрозам в Україні створена та функціонує система технічного захисту інформації, яка дозволяє вирішувати практично весь комплекс завдань з технічного захисту інформації на об'єктах інформаційної діяльності та в інформаційно-телекомунікаційних системах державних органів, підприємств, установ та організацій.

Система являє собою сукупність організаційних структур, поєднаних цілями і завданнями захисту інформації, нормативно-правової та матеріально-технічної бази і спрямована на забезпечення інженерно-технічними заходами конфіденційності, цілісності та доступності інформації.

Основними складовими частинами системи захисту інформації є:

- законодавча, нормативно-правова і наукова база;
- структура і задачі органів (підрозділів), що забезпечують безпеку інформаційних технологій;

- організаційно-технічні і режимні виміри і методи (політика інформаційної безпеки);

- програмно-технічні способи і засоби.

Системи захисту інформації працює за такими напрямками:

- захист об'єктів інформаційних систем;

- захист процесів, процедур і програм обробки інформації;

- захист каналів зв'язку;

- придушення побічних електромагнітних випромінювань;

- керування системою захисту.

Функції органу державного управління у сфері технічного захисту інформації виконує Департамент спеціальних систем та захисту інформації Служби безпеки України, який реалізує державну політику, здійснює управління захистом інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах та на об'єктах інформаційної діяльності, а також державний контроль за функціонуванням системи технічного захисту інформації [2, с. 234-256].

На відомчому рівні в центральних органах виконавчої влади, інших державних органах, підпорядкованих ним підприємствах, установах та організаціях створюються або визначаються підрозділи, на які покладаються завдання із забезпечення технічного захисту інформації [4].

На сьогодні в країні створено відповідну нормативно-правову базу, яка визначає основні принципи технічного захисту інформації, норми та вимоги з технічного захисту інформації, порядок проведення робіт та здійснення контролю його ефективності (більшість актів, що стосуються питань технічного захисту інформації, розміщено у мережі Інтернет на офіційному сайті Департаменту).

Функціонування системи технічного захисту інформації здійснюється з урахуванням необхідності забезпечення гарантії відповідності рівня захищеності інформації вимогам нормативних документів. При цьому необхідну якість робіт з технічного захисту інформації можна забезпечити за

умови залучення спеціалістів, які мають відповідну фахову підготовку та досвід роботи, при відповідному технічному оснащенні [3].

У державі створено систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців з питань захисту інформації. В цій системі сформовано структуру необхідних спеціальностей та спеціалізацій, підготовка спеціалістів здійснюється у 20 вищих навчальних закладах, перепідготовка та підвищення кваліфікації спеціалістів здійснюється чотирма навчальними центрами. Забезпечується розроблення методичних основ науково обґрунтованої системи підготовки спеціалістів захисту інформації.

Важливе місце в системі технічного захисту інформації відіграє державний контроль за її функціонуванням, який здійснюється Інспекцією Департаменту шляхом проведення контрольних-інспекторських перевірок виконання вимог нормативно-правових актів у сфері технічного захисту інформації [1].

Удосконалювання нормативної бази, методичного забезпечення в області інформаційної безпеки повинне відбуватися, насамперед, у цьому напрямку. Змістовні результати по оцінці ефективності систем захисту інформації можуть бути отримані при системному підході. Однак і віддача, насамперед економічна, буде набагато вагоміша, а інтереси, як замовника, так і розроблювача системи захисту інформації, будуть захищені більш надійно.

Список використаних джерел:

1. Хорошко В. О., Чекатков А. А. *Методи і засоби захисту інформації*. Україна : Вид-во Юніор, 2003. 504 с.
2. Мушеник І. Сучасні реалії і тенденції розвитку інформаційних технологій в освіті. *InterConf*. 2020. Вип. 27. С. 143-146.
3. Терейковський І. А. *Нейронні мережі в засобах захисту комп'ютерної інформації*. Київ : ТОВ "ПоліграфКонсалтинг", 2007. 209 с.
4. Ясінецька І., Мушеник І. Інформаційні системи і технології в управлінні діяльністю підприємства. *Збірник наукових праць ЛОГОС*. 2020. С. 66-67.